

INLEIDING

WAAR GAAT DIT BOEK OVER?

GEDRAAG JE!

We moeten praten over jouw gedrag... Dat klinkt nooit goed, hè? Als je het woord 'gedrag' hoort, gaat het vaak over verkéérd gedrag. Dat je klasgenoot met potloden gooit, noemt de juf 'probleemgedrag'. En de meester vraagt of de klas zich wil gedragen in het museum. Geen zorgen! **In dit boek betekent gedrag gewoon: de dingen die je doet.** Tandenpoetsen, gamen, tekenen, skaten: dat is allemaal gedrag. Is álles dus gedrag? Nee, dat ook weer niet. Iets is pas gedrag als je het op een selfie

kunt zien. Je huiswerk maken: gedrag. Van plan zijn om je huiswerk te maken: geen gedrag. Voetballen is gedrag. Maar dagdromen over jouw toekomst als topscorer is géén gedrag. Als je iets alleen denkt maar niet doet, is dat geen gedrag.

Gedrag begint wel vaak met denken. Maar niet altijd. Doe jij weleens iets zonder eerst goed na te denken? Dat is enorm menselijk! **Onze hersens hebben het veel te druk om over alles lang na te denken.** Daarom doe je vaak dingen 'vanzelf'.

CHALLENGE:

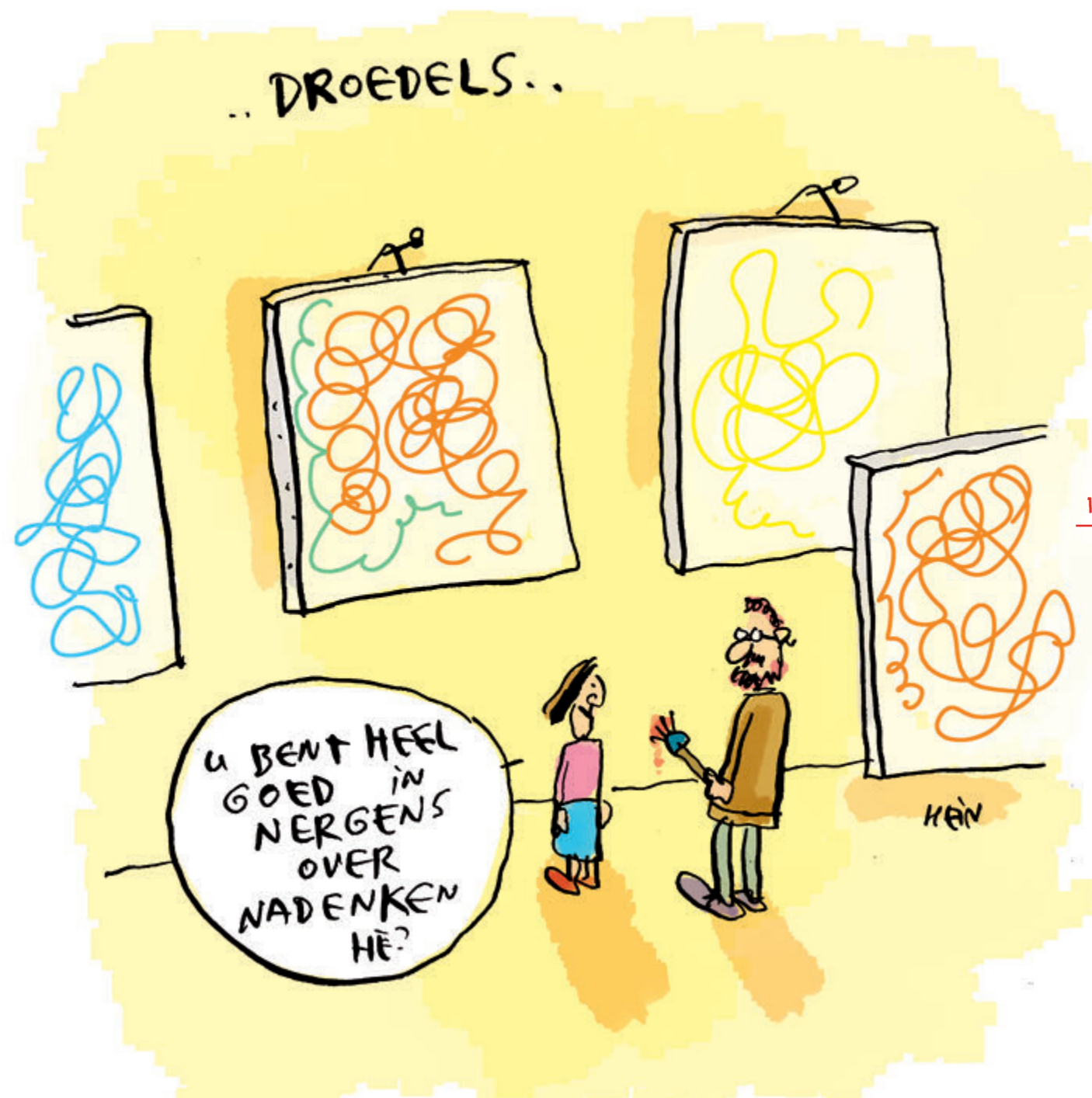

TEKEN HIER EEN DROEDEL TERWIJL JE AAN IETS ANDERS DENKT.

Iets wat bijvoorbeeld vanzelf gaat: droedelen. Je vingers tekenen dan allerlei figuren, terwijl je hersens bezig zijn met heel andere dingen. Zoals een ruzie op school of dat leuke feestje van morgen. Als iemand later vraagt: 'Waar-

om heb je dat getekend?', bedenken je hersens snel een antwoord. 'Ik had inspiratie door een leuk Insta-account', of zo. Maar eigenlijk weet je het niet eens zeker. Het gebeurde gewoon, gedachteloos.

ARME OMA

Vaak is het handig als dingen vanzelf gaan. Dat scheelt weer denkwerk! **Maar herken je dit?**

Je neemt je voor om een mooie kaart te knutselen voor de verjaardag van je oma waar je die middag naartoe gaat. Maar eerst nog één filmpje kijken op je telefoon. EN DAN... IS DE OCHTEND OPEENS VOORBIJ en moet je snel naar oma – zonder kaart. Je vingers bleven ‘vanzelf’ verder scrollen en je brein vergat de tijd.

Jij denkt er op zo’n moment misschien niet bij na. Maar sommige volwassenen denken daar juist wél over na. Die werken bijvoorbeeld bij grote bedrijven als TikTok of YouTube. Het is hun werk om jou zo lang mogelijk te laten kijken.

Want hoe langer jij kijkt, hoe meer reclame ze je kunnen laten zien. En zo verdienen deze apps hun geld. Je krijgt gratis filmpjes, maar je ‘betaalt’ met iets heel waardevols: jouw vrije tijd.

Bedrijven proberen natuurlijk ook jouw zakgeld te krijgen. Door je speelgoed, games of kleding te verkopen. En eten dat misschien niet zo goed voor je is. Er zijn zelfs mensen die jou een boek over het bromvlieg-effect willen verkopen... In games kun je skins, avatars of wapens ‘kopen’ met diamantjes of credits. Die verdien je in de game óf je koopt ze met echt geld. Maar als je euro’s eenmaal zijn omgezet in credits op een scherm, voelen ze niet meer als echt geld. **Vijftig punten voor een virtueel superheldenpak lijkt helemaal niet duur. Maar stiekem is het wel twee weken zakgeld!**

OVERAL BROMVLIEGEN

Dacht je dat dat alles was? Nee, hoor. Bedrijven proberen ook om via jou je ouders te sturen. Ze laten jou filmpjes zien over een leuke vakantieplek. Ze hopen dat jij dan gaat zeuren bij je ouders: ‘Mam, gaan wij ook eens naar dat waterpark?’ Ze laten je zelfs reclame zien voor dingen die je nog helemaal niet kán kopen.

*** Ben je nu extra nieuwsgierig? Dat is nou zo’n bromvlieg. Wij doen dit expres om te zorgen dat je verder leest. Maar hé, wij zeggen het tenminste eerlijk!**

Auto’s, bijvoorbeeld. Zodat jij als je volwassen bent denkt: ik kies dit merk, want daar droomde ik als kind al van. Wat vind jij daarvan? Is het slim, gemeen of allebei? **De trucs die bedrijven gebruiken om jou te sturen zijn soms erg geniepig. Wij noemen die trucs: bromvliegen.** Waarom? Dat vertellen we op de volgende bladzijde, **het is een beetje een smerig verhaal.***

Bromvliegen kom je niet alleen tegen op je mobiel, tablet, Xbox of PlayStation, maar ook in de supermarkt, op straat, in de bioscoop, op de kermis, in het pretpark en in het winkelcentrum. Overal proberen mensen jouw gedrag stiekem te sturen met zulke trucs. Waarschijnlijk zelfs op school!

MANNEN PIESEN NAAST DE POT

Sorry, nu wordt het een beetje vies. Het gaat over wc's. Toen je heel klein was, leerde je op een potje plassen. Jongetjes leren het daarna ook staand te doen. En dan blijkt dat mikken best lastig kan zijn, zeker als je haast hebt. Op de mannen-wc hangen er vaak bakken aan de muur. Handig: je hoeft niet te gaan zitten. Maar als je in zo'n pot niet goed mikt, wordt de vloer vies.

Dat laatste gebeurde op vliegveld Schiphol heel vaak. Superirritant. Je zal maar net heel lang gevlogen hebben en nodig moeten. Sta je daar met je schoenen in de plas van een ander. **leuw!**

Schiphol bedacht een geniale oplossing. Maar vóór we die vertellen, vragen we eerst aan jou:

HOE ZOU JIJ DIT OPLOSSEN BIJ JOU OP SCHOOL?

- a) jongens die slecht mikken het zelf laten schoonmaken
- b) jongens die goed mikken een compliment geven
- c) posters ophangen met: 'Een vieze wc is niet oké!'
- d) je eigen idee:

VLIEGJE TREKT PLAS AAN

Bij Schiphol deden ze dit: ze schilderden een vliegje in de pot. Raar. Maar wat bleek? Mannen gingen daar 'vanzelf' op mikken. (We zeiden toch dat het vies werd!) Die mannen kunnen niet goed uitleggen waarom ze dat doen. Je krijgt geen compliment of cadeau als je erop mikt, je krijgt ook geen straf als je het niet doet. Het is misschien een beetje leuk, maar ook weer niet héél leuk. Het gebeurt gewoon. Zo heeft dat kleine vliegje dus een groot effect. Veel mannen mikken beter in de pot, dus: vloer schoon, reizigers blij. En de schoonmaker kan af en toe pauze nemen.

Oké, leuk verhaal. Maar waarom noemen wij daar nou een heel boek naar? Nou, dat kleine vliegje dat de wc's schoonhoudt is beroemd geworden.

Want het is hét voorbeeld van hoe mini-dingen stiekem grote invloed hebben op wat mensen doen. En dat gebeurt véél vaker, overal ter wereld. Mensen doen ineens iets heel anders, maar snappen zelf niet waarom. Dat noemen wij het bromvlieg-effect. En het trucje dat ervoor zorgt, noemen we een bromvlieg. **De bromvlieg is dus een soort influencer!**

